

Jaarverslag 2022 – Lekkerlandgoed

Stichting Lekkerlandgoed

Maarten Schrama (voorzitter)

Jan Degenaar (penningmeester, secretaris)

Hindersteinlaan 7

3451 EV Vleuten

www.lekkerlandgoed.nl

jan@lekkerlandgoed.nl

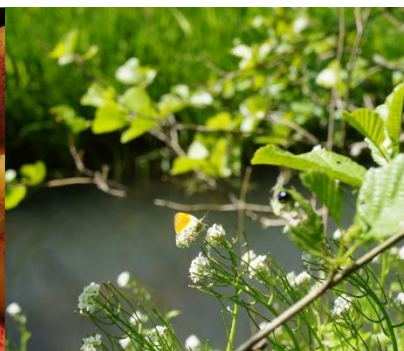
Lekker landgoed is een stichting zonder winstoogmerk. Ons doel is om hoge natuurwaarden te combineren met voedselproductie door de ontwikkeling van voedselbos. Sinds 2015 ontwikkelen en beheren we voedselbos Haarzuilens. Dit gebied van zo'n 6 hectare is vrij toegankelijk voor publiek. We delen regelmatig onze kennis en enthousiasme voor natuur en voedselbos tijdens rondleidingen door het gebied.

Zelfoogst-abonnés en restaurants plukken de vruchten en halen lekkere ingrediënten uit het voedselbos. Daarnaast leveren we o.a. aan het VoedselKollectief Utrecht (VOKO). Bezoekers van het voedselbos zonder abonnement mogen niet oogsten om mee te nemen, maar wel op bescheiden schaal wat proeven.

Verschillende groepen mensen zijn betrokken bij de activiteiten van Lekkerlandgoed. Dit gaat niet via geregelde vrijwilligersactiviteiten op vaste dagen, maar door allerlei seizoensgebonden activiteiten die door ons of anderen georganiseerd worden. Zo is er een vaste club die betrokken is bij inventarisaties van muizen, voornamelijk leden van de NJN, andere mensen helpen ons met onderhoud van de elzensingels of door het organiseren van heggenvlecht bijeenkomsten. Weer anderen helpen door het bijhouden van de oogsten, door mee te denken, heerlijke producten te maken met wat het bos produceert en te helpen proeven. In dit verslag vind je een overzicht van 2022.

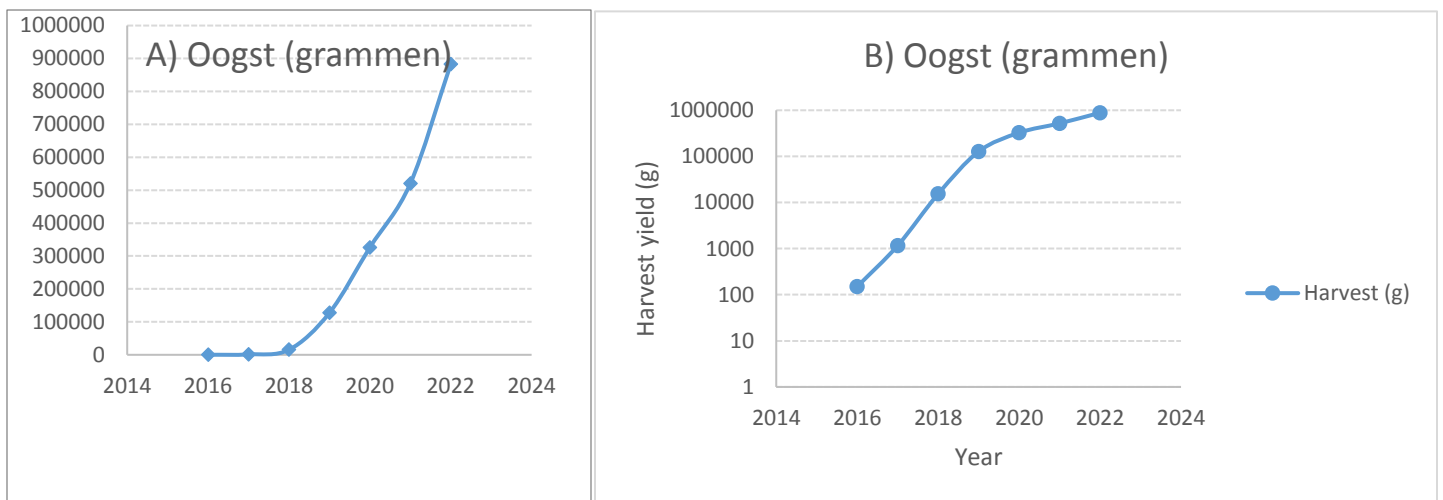
Inhoud

1. Oogsten.....	2
2. Bezoekers.....	5
3. Cultuur in het bos.....	6
4. Nieuwe aanplant.....	7
5. Onderhoud en monitoring.....	7
6. Jaarrekening.....	10

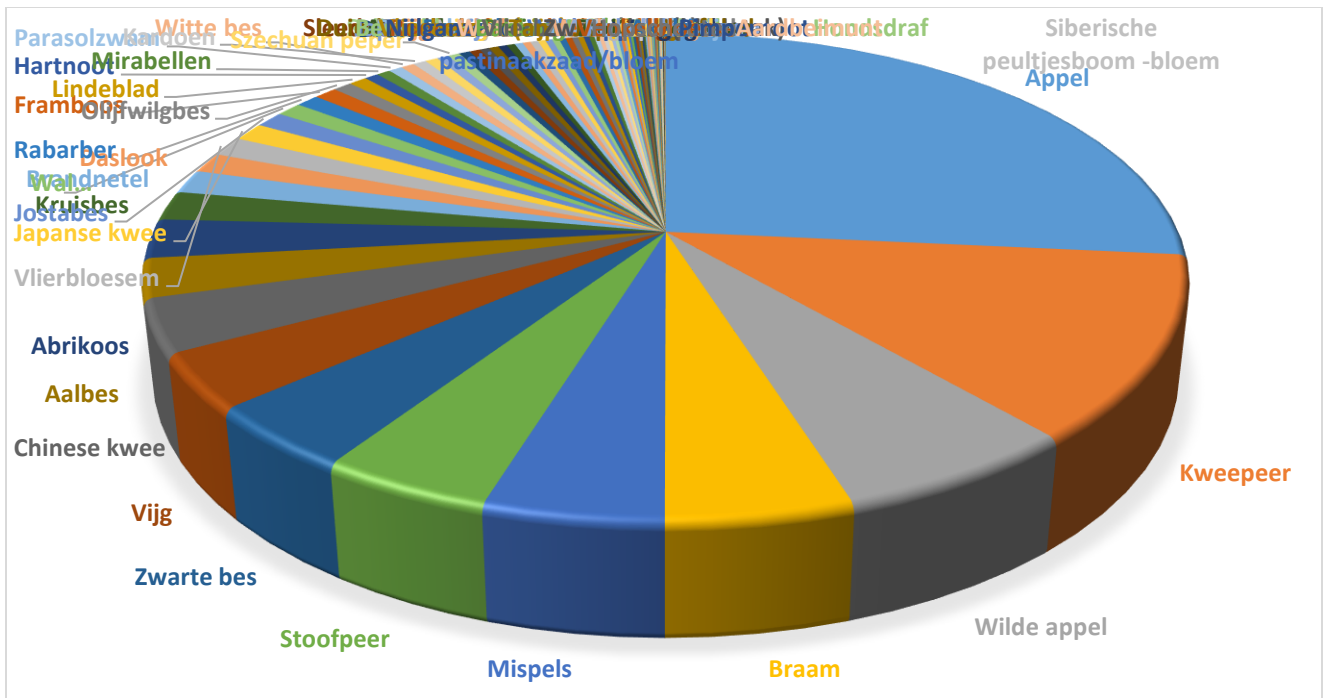

1. Oogsten

De oogst blijft toenemen (zie figuur 1). Een goed deel van de oogst komt voor rekening van 20 zelfoogst-abonnés en de eigen verwerking. Ook de restaurants Héron en Landhuis in de Stad hebben uitstekend gebruik gemaakt van het bos. Daarnaast hebben we oogst geleverd aan het voedselcollectief VOKO Utrecht, en appels voor cider aan de lokale brouwer Maximus. In totaal is van ruim honderd gewassen geoogst (figuur 2), met een ongelofelijke rijkdom aan smaken. Doordat nu ook de oogst van grotere vruchten op gang begint te komen verschuift de piek van het oogstgewicht naar de nazomer als deze vruchten afrijpen (figuur 3). De grootste diversiteit aan geoogste gewassen ligt eerder in het jaar (figuur 3B).

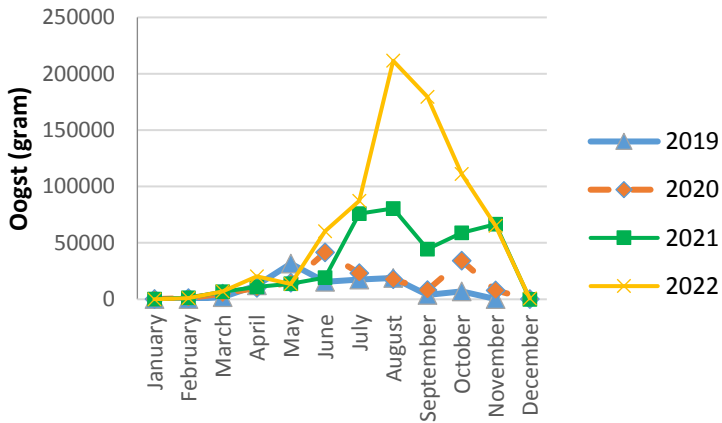
Figuur 1. Het totaal oogstgewicht van de afgelopen jaren uit het bos. A) De geregistreeerde opbrengst van 2022 is ongeveer 880 kilo. Dat is nog niets vergeleken met het niveau van reguliere landbouw, maar de totale oogst gaat mooi vooruit. B) Dezelfde gegevens op logaritmische schaal. Waar in de beginjaren (t/m 2021) ongeveer een vertienvoudiging van de oogst plaatsvond is dat momenteel ongeveer anderhalf keer zoveel als in het vorige jaar. Voor de komende jaren verwachten we dat het groeitempo iets lager wordt, totdat de appels, peren, pruimen en walnoten echt op productie komen.

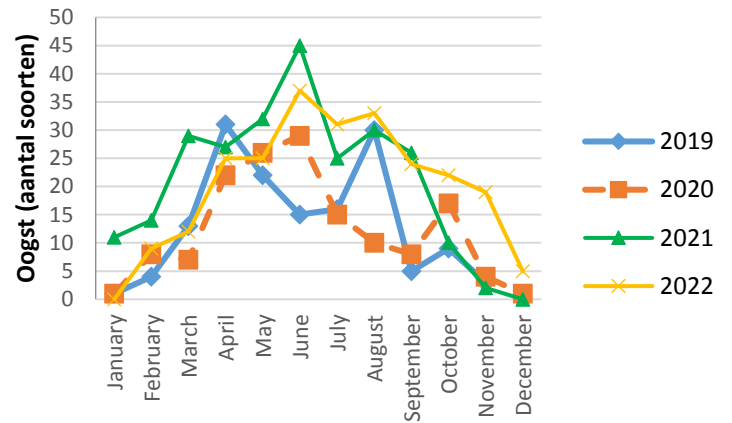
Figuur 2. Afgelopen jaar (2022) is er van minstens 106 gewassen geoogst, slechts 2 meer dan vorig jaar maar wel 16 andere gewassen dan het jaar ervoor. De oogst wordt nu meer door grote vruchten gedomineerd (appel, kweepeer, mispel), waar deze voor 2021 nog vooral uit kleine vruchten bestond (braam, framboos, etc.). Goede nieuwkomers (hier nauwelijks zichtbaar) zijn eiwitleveranciers walnoot, hartnoot en parasolzwam. Dit was het eerste jaar met oogst voor deze soorten (allen meerdere kilo's), terwijl hazelnoot juist schitterde door afwezigheid in 2022.

Gewicht geogst per maand (2019-2022)

Diversiteit aan oogst per maand (2019 - 2022)

Figuur 3. Oogst van 2022, uitgesplitst in het gewicht (A), en het aantal gewassen geogst per maand (B) vergeleken met eerdere jaren. De aantallen verschillende soorten is in het voorjaar (t/m juni) het hoogst terwijl de oogst (in kg) in de zomer en het najaar de afgelopen jaren hoger wordt. Dat is grotendeel te verklaren door de oogst van kruiden en groenten in het voorjaar (deels al goed producerende gewassen sinds 2019) en de steeds grotere oogsten van vruchten in het najaar.

2. Bezoekers

We houden een gastenlijstje bij: in 2022 hebben we 42 keer mensen ontvangen in het voedselbos (zonder meetellen van zelfoogst-abonnees en bezoek van vrienden en familie). Daarnaast heeft een afgezant van lekkerlandgoed deelgenomen aan een Expertforum Biodiversiteit (van de Nationale Denktank Biodiversiteit) en hebben we een bijdrage geleverd aan een bijeenkomst over Biodiversiteit en Lokaal voedsel (van Lokaal Voedsel Utrecht).

Net als in voorgaande jaren bestond een goed deel van de bezoekers (ik tel 14 bezoeken) uit voedselboscuristen en groepjes mensen met (meer of minder concrete) voedselbosplannen. Daarnaast ontvingen we mensen de afdeling ruimtelijke ontwikkeling van Provincie Utrecht en van Bij12 die provincies ondersteund. Ook bezocht een delegatie het voedselbos van de afdeling Agroforestry, Stikstof en Natuur van het Ministerie van LNV.

Bijzonder vermeldenswaardig dit jaar waren ook bezoeken vanuit agrarische hoek. Via de agrarische koepel Agrifirm werden we bezocht door een groepje boeren die elk plannen aan het ontwikkelen waren om zo'n 5 hectare voedselbos te beginnen. Ook Natuur- en Milieufederatie Utrecht kwam langs met geïnteresseerde agrariërs uit de regio.

Onze insteek is altijd geweest dat we hopen dat voedselbos Haarzuilens samen met andere voedselbossen een aanstekelijk effect heeft. Als het landschap dooraderd zou zijn met voedselbossen dan zouden de gunstige effecten op de biodiversiteit naar landschapsschaal getrokken worden. Van bezoekers vanuit overheden weten we dat zo'n wens breder gedeeld wordt. Het bezoek van ondernemers met serieuze agrarische voedselbosplannen geeft ons hoop op daadwerkelijke positieve verandering. Het zijn uiteindelijk de boeren die het moeten doen.

3. Cultuur in het bos

Muziek, theater, zang en verhalen! We hadden een aantal mooie culturele optredens bij het amfitheater. Tussen de bloemen, met het geluid van de vogeltjes en natuurlijk goed weer. Met na afloop een kleine voedselbosproeverij. We hebben een uitstekende plek voor kleinschalige optredens.

Voor dit doel hebben we een Lekkerlandgoed cultuurfonds uitgeroepen (zie de jaarrekening). Sommige mensen willen graag specifiek bijdragen aan culturele activiteiten, nou, dat kan heel goed. En na afloop van een voorstelling gaan we met de pet rond om te zorgen dat we de artiestenvergoeding voor een volgende voorstelling kunnen garanderen. De kosten van cultuur zijn iets hoger dan de bijdrages maar dat hebben we er zeker voor over.

In april speelde het Tuintheater de voorstelling De Beer van Tsjechow. Deze was voor besloten kring aangekondigd maar toevallige voorbijgangers waren welkom om mee te genieten.

In mei ontvingen we de vioelmuziek van Max Zwagemakers.

In juli harp muziek en voorstelling De Weg van Ekatarina (Katya) Levental en Chris Koolmees (LEKS – zie foto onder)

Begin september muzikale theatervoorstelling voor kinderen, Herrie in de Tent, van Frisse Oren.

4. Nieuwe aanplant

Nieuwe aanplant bestond vooral uit kleine intensiveringen hier en daar, zoals toevoeging van enkele abrikozen en wat smakelijke meidoorns. Opvallende aanwinst zijn een tiental exemplaren van de markante duivelswandelstok (*Aralia elata*) voor de jonge scheuten. Wat meer omvangrijke aanplant is een rij van 50 meter met duindoorns, omdat we merken dat de zelfoogsters hier meer van kunnen gebruiken.

Ter ondersteuning van onze gewassen en het landschap hebben we 65 meter heg extra aangeplant met eenstijlige meidoorn en verschillende andere inheemse bomen. Ook zijn we een hazelaar-hakhoutbosje begonnen omdat de hazelaarpaaltjes bij het heggenvlechten zo goed bevallen. Beide nieuwe aanwinsten met hulp van het boomplantprogramma van Stichting Heg en Landschap.

5. Onderhoud en monitoring

Onderhoud ging door als anders. Paden maaien, het jaarlijkse terugzetten van een deel van de elzensingels. Gras maaien en afvoeren rond de poelen ten behoeve van de bloemetjes en de insecten. Boompjes uittrekken rond de poelen. Nieuwe ontwikkeling is dat er in delen van het voedselbos meer zaailingen van wilde bramen te vinden waren dan in voorgaande jaren; we hebben hier tientallen van verwijderd. Een meer welkome ontwikkeling is de spontane komst van wilde rozen en bijenorchis.

Heggenvlechters Martijn Schippers en een groepje vakkundige enthousiastelingen hebben zich over de heg op de Noordbult ontfermd. Door de heg te leggen (of vlechten) verkrijgen we een zeer dichte heg volop bloei en bessen. Komende jaren kan de heg weer uitgroeien tot een meter of 5-6 hoog.

Ook monitoring verliep als in voorgaande jaren. Jaarlijks houden we met hulp van vrienden de broedvogels bij, de muizen, nachtvlinders, waterbeestjes en er wordt gekeken naar vliegende insecten. Hier enkele resultaten.

Broedvogels. Afgelopen jaar kwamen in ieder geval 37 (!) verschillende soorten vogels tot broeden in (en direct rond) het bos, met in totaal 122 nesten. Weer meer soorten en grotere aantallen dan de jaren hiervoor. We beginnen ons serieus af te vragen wat de draagkracht van ons bos is. Deels is het grote aantal soorten te verklaren is door de verschillende successiestadia waar ons bos in verkeert; we zien soorten als grasmus, bosrietzanger en sprinkhaanrietzanger in de jongere stadia terwijl we in de wat oudere stadia zwartkop, merel, zanglijster, fitis en tijftjaf vinden. Hoogtepunten waren dit jaar de kerkuil die onze kast heeft weten te vinden (maar deze helaas na het 2^e ei heeft verlaten, een fenomeen wat op meer plekken gezien werd mogelijk door het slechte muizenjaar), een groot nest torenvalken (4 grote jongen) in een van onze torenvalkenkasten, en de eerste sprinkhaanzanger. Het lijkt erop dat sommige soorten het inmiddels weer een beetje gezien hebben zoals de roodborsttapuit (helaas); een vogel van open terreinen in vroege stadia van successie.

Bij controle van de nestkasten in de winter van 2022-2023 viel op dat de nestkasten maar minimaal gebruikt waren. Toch hadden we afgelopen jaar zeker niet minder mezen gehoord. Het blijkt dat de mezen verhuisd zijn naar de gaten die vallen in de bomen in de elzensingels. De in het begin aangebrachte nestkasten zijn daarmee grotendeels vacant geworden.

Muizen. Afgelopen najaar hebben we weer een grote vang-actie in het gebied gehad, de echte bossoorten zoals bosmuis en rosse woelmuis beginnen zich inmiddels over het hele gebied te

verspreiden. Een verslag van de verschuivingen in de muizenpopulatie over de jaren verschijnt in 2023 in het NJN-blad de Amoeba.

Nachtvinders: op een nacht begin juli hebben we (voor het eerst) in totaal 100 soorten nachtvinders gezien. De gegevens kun je [hier](#) vinden, via de website waarneming.nl waar het voedselbos een apart waarnemingengebied is.

Voorlichtingsbord

Met de toenemende aantallen bezoekers ontstond steeds meer vraag naar info in het veld over het voedselbos. Voedselbos-geïnteresseerden die zelfstandig het gebied bezochten konden een kaartje goed gebruiken voor waar het voedselbos precies begint en eindigt. Willekeurige voorbijgangers bleken ook vaak graag meer te weten over 'wat er hier gebeurt.' Eind 2022 hebben we een informatiebord gedrukt. We hebben het bord geplaatst bij binnenkomst, langs het wandelpad vanaf Hoeve Wielrevelt. Met dank aan Natuurmonumenten die het frame geleverd heeft.

6. Jaarrekening

We hebben minder lasten dan baten dus het vermogen van de stichting is wat toegenomen. Qua donaties was het geen uitzonderlijk jaar vergeleken met eerdere jaren (het is eerder dat deze post vorig jaar relatief hoog was). Wel hebben we naast algemene donaties aan Lekkerlandgoed (t.b.v. Voedselbos Haarzuilens) relatief veel ontvangen specifiek voor culturele doeleinden. De inkomsten uit voedselproductie liggen iets lager dan voorgaand jaar omdat onze penningmeester verzuimd heeft om tijds alle facturen rond te sturen. Dit zal gecompenseerd worden in de jaarrekening van 2023.

Lekkerlandgoed werkt zonder landbouwsubsidies. De medewerkers hebben in 2022 geen financiële vergoeding gekregen voor hun werkzaamheden.

We beschikken over voldoende liquide middelen om komend jaar onze maaimachine te vervangen die duidelijk aan vervanging toe is. En natuurlijk om lekker door te gaan met nieuwe aanplant aanvoeren!

Jaarrekening lekker landgoed

Baten		2022		2021
Inkomsten uit voedselproductie	€	3.635,77	€	4.114,25
Inkomsten uit algemene donaties	€	4.040,00	€	9.940,00
Donaties lekkerlandgoed cultuurfonds	€	1.120,00	€	385,00
Totaal baten	€	8.795,77	€	14.439,25
Lasten				
Aanschaf plantgoed en zaaigoed	€	2.617,78	€	4.407,90
Transport en materiaalkosten	€	595,52	€	1.266,77
Uitgaven lekkerlandgoed cultuur	€	1.617,00	€	-
Kosten vergoeding (zakgeld JD)	€	-	€	2.400,00
Vaste lasten; kosten KvK, website, bankrekening	€	181,89	€	181,07
Afschrijving schuurtje	€	1.000,00	€	1.000,00
Totaal lasten	€	6.012,19	€	9.255,74
Resultaat	€	2.783,58	€	5.183,51

Balans 2022 lekker landgoed, per 31-12-2022

<u>Activa</u>	2022		2021	
Liquide middelen	€	14.561,33	€	10.777,75
Vaste activa: schuurtje	€	12.000,00	€	13.000,00
<i>Totale activa</i>	€	26.561,33	€	23.777,75
<u>Passiva</u>				
Eigen vermogen	€	6.276,39	€	3.492,81
Langlopende schulden	€	20.284,94	€	20.284,94
<i>Totale passiva</i>	€	26.561,33	€	23.777,75

